

رویکرد فقهی به قیام امام حسین (ع)

حجت الاسلام دکتر سید رضا موسوی عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

حضرت سیدالشهداء حسین بن علی (ع) از دیدگاه شیعیان و آگاهان جهان نه تنها از سرآمدان انسانیت است، بلکه او امام معصوم دانا و توانا بود، که سالها بار سنگین مسئولیت امامت و هدایت امت را با کمال خلوص و اهلیت به دوش کشیده و عمر با پرکت خود را در راه اعتلای قرآن و دیانت، احقاق حق و عدالت ، خدمت به خلق و خالق صرف کرده و نفس نفیس خود و خانواده عصمت و طهارت، و یاران با فضیلت خویش را سرانجام قربانی مصالح اسلام و مصلحت امت نمود، و با استقبال از مرگ سرخ و شهادت در راه خدا،، روسپدی در دنیا و آخرت را در تاریخ بشریت به خود اختصاص داد. چه اگر هر پژوهشگر منصفی قیام این امام همام را که در شش ماهه دوم سال آخر دوران زندگی پنجاه و هفت ساله آن حضرت رخ داده است، با دقت بررسی نماید و مراحل پنجگانه نهضت حسینی (۱) را همه جانبه تحلیل نماید، بی شک به عظمت و معنویت و قداست آن پی خواهد برد و به حق به این واقعیت اعتراف می نماید که رویداد نبروز عاشورا و فاجعه کربلا در سراسر تاریخ همه اقوام و ملل و سرگذشت تمامی پیامبران و زانشینان ایشان و رهبران ادیان و زمامداران جهان بی نظیر بود و در میان فجایع خونبار و حوادث ناگوار بسیار ، که در تاریخ رخ داده است هیچکدام امتیازات و ویژگی ها، برکات و آثار ماندگار اخلاقی، سیاسی فرهنگی و... نهضت عاشورا را نداشته !چنانکه امام مجتبی (ع) فرمودند: « لا یوم کَیوبک یا ابا عبد...» (۲) و با قاطعیت می توان اعلام نمود، که این حادثه عسبار بزرگترین مصیبت انسانی و اسلامی است که همچون نگین رنگین درخشانی پر تارک تاریخ و فرهنگ بشری می درخشد.

به دلیل منحصر به فرد و بی همانند بودن این قصه پرغصه با عظمت و گستره آموزه این رویداد در حوزه دین و جامعه اسلامی بود که از همان آغاز ذهن و زبان حق جویسان و عاشقین آن اهل بیت (ع) را به خود جلب نمود و هزاران اثر منظوم و منثور پیرامون این قیام الهی و حماسه حسینی از خویش به یادگار گذاشتند و همانگونه که پیامبر (ص) پیش بینی فرموده بود: « **این لفظل الحسینین (ع) خرازة فی قلوب المؤمنین لا تبرد أبداً**» (۳) همانا به خاطر شهادت حسین (ع) در دلهای مومنان سوز و شوری است که هیچگاه سرد نمی شود.

تلاش مقدس و پیگیری برای فهم و تحلیل نهضت حسینی از دیدگاههای مختلف تاریخی، سیاسی، اخلاقی و حماسی تا امروز ادامه داشته و ان شاء... استمرار خواهد داشت. البته باید اذعان نمود که همه بیانها و قلمها از به تصویر واقعی کشاندن واقعه عاشورا عاجز و ناتوان خواهند بود و به تعبیر حافظ عارف:

شرح مجموعه کفر مرغ سحر داند و بس

که نه هر کو وزنی خواند، معانی دانست

اندیشه درمطبوعات

گروه اندیشه – دانش پور

ایران در خصوص نحوه ارتباط جزو مردم سالاری از مردم سالاری دینی با بخش دینی آن می نویسد : چهار گزینه حصری منطقی در چارچوب مشروعیت حکومت دینی خصوصاً حکومت دینی مردم سالاری می توان مطرح ساخت : ۱- اینکه اصالت با انسان است ۲- اینکه اصالت با خداوند است ۳- اصالت آیینته عرضی انسان و خداوند ۴- اصالت آیینته طولی انسان و خداوند. در حکومت هر حدی احتمال دارد پذیرفته شود الا حدود دینی، هر شرط و محدودیتی می تواند وارد شود الا شروط و محدودیتهای دینی. **حیات نو** در تحلیلی جامعه شناختی از طبقه متوسط اجتماعی می نویسد : بورژوازی با طبقه متوسط هنگامی ظهور کرد که فتودالیزم در حال افول بود. سیریزولی فتودالیزم و رشد صعودی بورژوازی به عنوان دیالکتیک عینی تغییر و تحول و تکامل اجتماعی و قانونندی تاریخی مبین پدیدار شدن شرایط، طبقه، رفتار و فرهنگ اجتماعی نوین بود که در زمینه نظام اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی و ارزشی و هنجاری فتودالیتبه امکان تجلی آن وجود نداشت.

ایران را مروزی بر مولفه های جامعه اطلاعاتی می نویسد : جامعه اطلاعاتی فضای عمومی جدیدی را براساس ارتباطات الکترونیکی و فرآیندهای اطلاع رسانی پی می افکند تا این طریق حیات خود و نظام مخلوق وخالق خود را به اتکای گسترش علم، پیوند اطلاعات و عمل، تبدیل کاربرد نظامی اطلاعات، تحول مشارکت اجتماعی، افزایش تکرر فرهنگی، تجدید و مهارت کاری، ارتقای نگرش ها و غنای منافع، تغییر مناسبات طبقاتی، تعمیق امکان تنازع و ستیزه عقلانی گروه ها و حکومت ها و رشد جنبش های جمعی مستدام دارد و طرحی نو از ساختار اجتماعی درآفکند.

یا محظور است و می کاروه و!

شیخ ابراهیم قطیفی اصل لزوم تاسی به امام را تصدیق ولی قیاس او را مع الفارق می شمارد و می فرماید : ترک اخذ ذالک من الظالم الفضل و لا يعارض ذالک اخذ الحسن (ع) جواز معاویه لان ذالک من حقوقهم بالاصالة.

بهرت است انسان از گرفتن جایزه و بخشش سلطان ظالم پرهیز و اجتناب کند و این ناسازگاری با گرفتن جایزه امام حسن (ع) از سوی معاویه ندارد زیرا او امام است و این اموال حق اصلی آنان است. (۵) بی شک سفارش به مودت اهل بیت در آیه شریفه « **قل للصلکم علیکم اجرا الاموذة فی القربی**» (شوری آیه ۲۳) تنها اظهار عشق و محبت قلبی به اهل بیت (ع) نیست بلکه دلبستگی به آنان وعمل به مقتضی دوستی آنان واقندا به راهنمایی و عملکرد ایشان است. چنانکه پیامبر فرمود: « **من سران یحیى حیاتى و یموت ممتانى و یسکن جنة عدن عرشا ربی لیوالل علیا من بعدى و لیوالل ولیه ولیقتد باهل بیتی من بعدى فانهم عترتی خلقو امن طبتنی و رزقا فقمی و علمی فویل للمکذبین بفضلهم من امتی القاطین بهم صلتی لانالهم!... شفاعتی**» (۶) هر کس که شادمان است به شیوه من زندگی کند و بمیرد و در باغ بهشت جاوید که پروردگار من درختان آن را نشانه است سکونت گزیند پس باید پس از من علی (ع) را ولی و سرپرست خود گیرد و دوستانش را دوست داشته باشد و باید پس از من از خاندانم پیروی نماید چرا که آنان عترت منند و از زیادی طینت من آفریده شده اند و از فهم و دانش من بهره مند شده اند پس وای بر آنآنکه از است من، فضیلت ایشان را تکذیب و نادیده گرفته اند و پیوند خویشی آنان را

عکس از مسجد کلبان

قیام حضرت ابی عدا... (ع) و حادثه عاشورا به این مناسبت که خداوند بر اساس قانون جهاد اسلامی از آن حضرت خواست که با حکومت ضد اسلامی یزیدها، مبارزه کند تا مسلمانان از ایشان سرمشق گیرند و در مسیر دفاع از اسلام و مبارزه با حکام جائر تا مرز شهادت پیش روند خواه خوابی و دستور خاصی در میان باشد یا نباشد.

چرا که حکومتهای فاسد یزیدی ریشه کفر و بدبختی امت اسلامی است، که گاهی با تبلیغ و ارشاد و نصیحت و حتی تشکیل حکومت صالح و اصلاحات ظاهری، جبران پذیر نیست و چنین حکومتی چنان جامعه را در سراسیم تند سقوط و انحراف قرار می دهد و بیمار می سازد، که با وسائل معمولی قابل درمان نیست و نیاز به خشکاندن غده فساد با اشعه ایکس یا تزریق خون با شهادت در پیکره اجتماع دارد، تا اصلاح گردد.

از نظر فقهی در چنین شرایط فوق العاده که بنیان دین و شرف و حیثیت مسلمین در خطر جدی قرار گرفته، بر همه مجاهدان بویژه پیشوا مسلمانان واجب خواهد بود حتی با اطمینان به شهادت خود جان بر کف قیام نمایند.

از اینرو می توان گفت روایت مشیت یک قانون کلی و دارای هدف منطقی است، نه یک دستور منحصرأ خصوصی برای امام حسین (ع) و آن اینست که در صورتیکه شرایط عادی باشد و اسلام و نظام اسلامی، در خطر جدی نباشد جهاد به شرط اطمینان به پیروزی، واجب است و در شرایط غیرعادی حساس که بنیان دین و مصالح استراتژیک یا بیضه اسلام در خطر نابودی قرار گرفت گرچه خطر جانی جدی باشد باید راه جهاد و شهادت را پیش گرفت که در چنین شرایطی در فقه دفاع مقدس نام

لعهدا... فان الحسین بن علی و ابن فاطمه بنت رسول... نفسی مع انفسکم و اهلی مع اهلیکم و لکم فی اسوة» (۷) هان ای مردم هر کس سلطان

کربلا به عنوان کعبه آمال و قبله دها و برترین الگوی سعادت و کمال در نهضت عاشورا و آموزه های کاربردی آن در مبارزه با بی عدالتها و ناپسانمانیهای اجتماعی بود زیرا علیرغم پندار برخی که رویداد عظیم حرکت قیام حسینی را یک قضیه شخصی و وظیفه اختصاصی پنداشته اند، وجودحجم وسیع و متنوعی از رهنمودها و روایات در جهت احیاء و زنده نگهداشتن یاد و خاطره عاشورا و لعن ونفرین بر کسانیکه در برابر حضرت سیدالشهدا صف کشیده بودند وبه فریاد «هل من ناصر ینصرنی» آن حضرت توجه نکردند؛ بیانگر این واقعیت است که نهضت حسینی موضوعی قابل فهم و استدلال ومصدقی از رهنمودهای کلی دین و طبعاً برای عموم مسلمین و ققیهان قابل پیروی و استناد می باشد و بهترین گواه بر حجت بالغه شرعی بودن نهضت حضرت سیدالشهدا اینست که خود امام (ع) در توجیه حرکت خویش به مسائلی چون وجوب نهی از منکر و امر به معروف و مبارزه با حاکم جائر و طرفداری از حق و عدالت و لزوم فداکاری برای حفظ دین و احیای سنت و سیره معصومین، در سخنرانیها وصیئنامه و نامه های خود به دیگران پرداخته و این حقایق و مسائل و احکام را مبنای استدلال و توجیه شرعی حرکت الهی خویش قرار داده است و در هیچ نقطه و مرحله ای از مبارزه بر خصوصی بودن تکلیف برای خود اشاره نفرمود.

بلکه با صراحت در منزل

بیهضه در ملاقات با همراهان حر

فرمود: ایها الناس من رای سلطانا جائرا مستحلا لحرم... ناکسا

می گیرد.

با این بیان اگر روایت مشیت هم نبود باز هم امام حسین (ع) موظف بود مانند همه رهبران آسمانی تا آخرین قطره خون خود با تبهکاران بستنیزد و در راه اهل بیت را آگاهانه به جان بخرد و این یک تکلیف عمومی است و یکی از شواهدی که تأیید می نماید! باید از حدث مشیت الغای خصوصیت مورد شود سخن خود امام است که به هنگام ورود عمر سعد به کربلا فرمود:

الا ترون ان الحق لا یعمل به وان الباطل لا ینهی عنه لیعرب المومن فی لقائا... محققا فانی لا اری الموت السعاده و لا الحیاة مع الظالمین الا برما» (۹)

پی نوشت:

۱- در روند تاریخی افزون بر زمینه های پیشین اجتماعی و سیاسی فاجعه کربلا که به فتح مکه و تظاهر به مسلمانی ابوسفیان و وابستگان او و با دست کم به حادثه سقیفه بنی ساعده پس از رحلت پیامبر (ص) برمی گردد. زیرا به گزارش محدث قمی در سفینه البحار ج ۱ ص ۶۳۳ ابوسفیان در جلسه درون گروهی پس از خلافت عثمان به افراد قبیله خود سفارش کرده بود : یا بنی اُمیة تلقّفوها تلقّت الکرة یعنی با خلافت اسلامی همانند گوی بازی کنید و چون توب به یکدیگر پاس دهید که این نقشه شوم امویان در جریان تعیین یزید به ولیعهدی از سوی معاویه به اوج خود رسید که به جرات باید گفت : حادثه ای در تاریخ اسلام رخ نداد که تلخ تر از تکیه زدن یزید آلوده به عنوان خلیفه پیامبر معصوم باشد! و همین کار معاویه ناکبار در آخرین سالهای عمر خود شالوده نهضت جاوید حسینی را پلید آورد که شامل مراحل ذیل بود:

۱- ابای از بیعت یزید فاسق و فاجر و هجرت از مدینه به سوی مکه همراه با اهل بیت برای اعلام رد صلاحیت یزید برای تصدی حکومت اسلامی در کنگره عظیم حج ۲- اجابت دعوت کوفیان و حرکت به سوی عراق، برای اتمام حجت و ادامه نهضت علیه امویان در مکه مکرمه. ۳- شهادت و اسارت اهل بیت آن حضرت و حرکت به سوی کوفه و شام برای ادای رسالت تبلیغ و رساندن پیام نهضت به تاریخ بشریت. ۴- بازگشت قافله اسرا به کربلا، زیارت تربت سید الشهداء و بزرگداشت مقام شهدا در بیابان نینوا. ۵- مراجعت اهل بیت داغدار پس از انجام ماموریت افشاگری دشمن به شهر پیامبر (ص) و سوگواری و اقامه ماتم حضرت اسی عبا... (ع) و زنده نگهداشتن اهداف مقدس عاشورا از سوی آنان.

پاک نام

شرکت پاک نام

ضمن عرض تبریک بمناسبت فرا رسیدن سال نو

از کلیه شهرستانهای استان خراسان

نماینده فعال می پذیرد

برای کسب اطلاعات بیشتر با تلفنهای زیر

تماس حاصل فرمائید

این یکتاست...

تلفنهای دفتر مشهد

۷۳۶۰۱۵۰

۷۶۳۰۰۵۰

فکس ۷۶۳۰۴۵۰